

Ազգային

ՀՈՒՆԻՍ 8 - 15 2014 թ. ԹԻՎ 17 (2039)

ՏԱՄՆՈՐՅԱ ԹԵՐԹ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է 1951 թ. ԳԻՆԸ՝ 120 ԴՐԱՄ

ՈՒԾԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐԺԱՆԻ

ԱՊԱԿԵՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻՆ

ՀՅ վարչապետ Հովհիկ Աբրահամյանը սահմանարամերձ համայնքներ կափարած այցի 2թանակներում նախ ծանոթացել է սահմանամերձ գորում գլուխող Կազաշեն-Պառավաքար այլընդունքային ավորունապարի կառուցման աշխափանքների ընթացքին: Ավորունապարի շինարարական աշխափանքներն եղանակային պայմանների՝ մասնավորապես անձրևների, և հակառակորդի կողմից իրադարձարի ռեժիմը պարբերաբար խախտելու պարբառով, փոքր-ինչ կերկարածզվեն: Վարչապետը հանձնարարել է, որպեսզի ճանապարհահարդարած ամբողջովին շահագործման հանձնվի մինչև օգոստոսի վերջ:

Ներկայում նաև պատճենահանձնութեամբ գրասա օգնութեամբ գործ։
Ներկ 90 դոկումենտությամբ ավարտված է, մուլտիպլ 250 մետր երկարությամբ հաղվածում կառուցվում են 5-10 մետր բարձրությամբ պատ, որը թույլ չի լին, որպեսզի նաև պարագաների գենասելի լինի հակառակորդի դիպուկահարների կողմից։ Այլընքրանքային ավտոմատացարի երկարությունը 3,2 կմ է, այն կառուցվում է անվտանգության նկատմամբ և ուժով, քանի որ այս պահին շահագործվող ճանապարհը գփնվում է հակառակորդի կրակի հասանելիության գործում։

Այնուհետք վարչապետ Յ. Աբրահամյանն ուղղութեալ է Սովորութեալ դատարանի դատավայր կողմէ առաջ գույքացը պատճենաբանութեալ գույքացը:

Այնուհետք վարչապետ Յ. Աբրահամյանն ուղղութեալ է Սովորութեալ դատարանի դատավայր կողմէ առաջ գույքացը պատճենաբանութեալ գույքացը:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԱՅՑ

ՄԱՐԶՊԵՏԸՆ ՇԱՐՈՒԵԱԿՈՒՄ Է ԱՅԺԵԼԵԼ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ

Մարզպետ Աշով Ղափամանյանն օրեւս փոխ-
մարզպետ Մովսես Քարիքաշյանի և մարզպետարանի
աշխատակազմի գյուղաքննիչներության և բնապահ-
պանության վարչության պետ Արթուր Այվազյանի ու-
ղեցությամբ, այցելել է Վաղարշապատի տարածաշր-
ջանի Աղավնագուն, Արագած, Արշալույս, Գեղակերպ,
ապա նաև Արմավիրի տարածաշրջանի Մրգաշատ և
Սարդարապատ համայնքներ, ծանոթացել սպասվող
բերքին, իրականացվող մասնակի բերքահավաքին,
իրազման գործոնթացին ու առկա խնդիրներին:

Նշված համայնքներ կափարած 2րոպայից ընթաց-
քում մարզպետը եղավ խողողի այգիներում, որունի
արդերում և բանջարեսսպանային մշակաբույսերի
մշակույթամբ գքաղվող փնտեսություններում։ Գյու-
ղացիական փնտեսությունների սեփականագրերե-
րը մարզպետին ներկայացրեցին իրենց ամենօրյա
քրիստոնական աշխարհականքի արդյունքը՝ առկա և սպաս-
վող բերքի դեսքով, ինչպես նաև համայնքային հիմ-
նահմու իրունքուն։

Ըստ խաղողագործների՝ մեծ է սպասելիքը հավ-կապես բեկնիկական սորտի խաղողի բերքից, որը բավականին առավ է Նախորդ փարիների համեմա-փությամբ։ Գյուղացիների խոսքով՝ գոհացնող է նաև ցորենի բերքագվառությունը, որին նպաստել է գյու-ղացիական վիճակություններին, պետության սուբ-սիդավորմամբ, հացահատիկի բերքագործությունը։ Այս հանգամանքը նպաստել է նաև մարզի փարածքում ցորենի ցանքագարածություն-ների 1053 հեկտարով ավելացմանը։ Բանջարեսու-դանային մշակաբույսերի մշակությամբ զբաղվողնե-րը ևս գոհ էին և՝ բերքահավաքի արդյունքներից, և՝ սպասվող բերքից։ Նրանց հիմնական մշակություն-նը բանջարեղենի մեծածախ վաճառքի գինն է, որը չի արդարացնում գյուղացու սպասելիքները և բավակա-նին ցածր է շուկայական արժեքից։

ԵՎԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

ԸՆԴՀԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՅ Գյուղավանդի կառավարության նախարար Սերգո Կարապետյանն ընդունել է Իրաքում ՀՅ արդակարգ և լիազոր նորանշանակ դեսպան Կարեն Գրիգորյանին: Նշանակման երկիր մեկնելուց առաջ Վերջինս այս հանդիպմամբ ցանկանում էր հայ-իրաքյան միջադեպական կապերի շրջանակներում որոշակիացնել հետրագ համագործակցության ընդլայնումը՝ երկու երկրների գյուղավանդի կառավարության ոլորվների առավել իրադեսական ուղղություն-ների մասով:

Դեսպան Կարեն Գրիգորյանն, իր հերթին, շնորհակալություն հայվնելով Ներկայացված դեղէկափության համար, պատրաստակամություն է հայվնել իրաքան կողմի հետ դեղում առավել մանրամասնորեն ըննարկել հիշաբակված ոլորդներում համագործակցության իրականացման հնարավորությունը՝ բարենպաստ պայմաններ ստեղծելու արարականութեան սահմանական համարությունը:

U38ELOE30EJ

ՕՒԽՈՎԱՆԻՑԿԱՐԵԼ ԱՆՎԱՆ ՀԱՓԵԾԸ

ՀՀ գյուղավնտեսության նախարար Սերգո Կարապետյանն աշխատանքային այցով մէկնել է Շիրակի մարզ՝ ծանոթանալու կարկիրից փուժած մի շարք համայնքների կրած վնասներին: Շիրակի մարզպետ Ֆելիքս Ցոլակյանի ուղեկցությամբ, նախարարը եղել է Հովհաննեն, Գեղանիստ, Մեղրաշեն, Վարդաքար, Նոր կյանք, Փանիկ, Բասեն և Զքառափ համայնքների հացահատիկի և կարգութիվի դաշտերում, գեղում ծանոթացել վնասի իրական չափերին: Այցելած բոլոր գնդեսություններում պարփերը գրեթե նույն էր՝ հիմնականում վնաս-մեջ են հացահատիկի ռաշուններ, իսկ ևսուղհնիւ համարենք՝ մասնականում:

Այսուհետև Նախարարը մէկնել է Լոռու մարզ, ծանոթացել կարկից գրուժած մի շարք համայնքների կրած վասաներին: Փոխմարզպետներ Տիգրան Բադյանի և Վանիկ Ասպրյանի ուղեկցությամբ նախարարը եղել է Գարգառ, Չոքարձի, Գյուլագարակ, Վարդաբլուր, Ամրակից, Կուրթան համայնքներում, ուր կարկութք վասել է գործենից պարունակած համարականացություններով ու սպառաբռ ասցելեած:

57.00<57.25

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Վերջին ԼՂՀ գյուղակին փեսության նախարարությունում փեղի է ունեցել շուկայում մեծ պահանջարկ ունեցող անասնաբուժական դեղամիջոցների շնորհանդես, որին մասնակցել են հանրապետական անասնաբուժական կայանների փոխները, համայնքները սպասարկող անասնաբույժներն ու ֆերմերներ:

Երևանյան «Վեպմարկետ» կազմակերպության դեկավար Աննա Ուլիբեկյանը ներկաներին ծանոթացրել է շուկայում լայն պահանջարկ ունեցող դեղամիջոցներին, դրանց գործածման ուղղություններին ու եղանակներին: Ներկայացվել է դեղամիջոցների լայն տեսականի՝ անփիբոնիկիների ախտահանիչներ և այլն, ինչպես նաև անցկացվեց հորիրդաբավություն՝ կապված կենդանիների հիվանդությունների ախտորոշման և անհրաժեշտ բուժումը ճիշդ կազմակերպելու հետ:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

ԸՆԹԱՑԻԿ ՏԱՐՎԱ ԿԻՍԱՄՅԱԿԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Բուսաբուծության ոլորտ: Պետք է նշել, որ ընդհանուր առմամբ, ընթացիկ տարին բարենպաստ է գյուղագնդեսության համար: Որպես բացառություն, պետք է նշել մարտի 31-ին և ապրիլի 1-ին հանրապետությունում գրանցված ցրտահարություններն ու ջան գրեթե առավ գրելումերը, որի հետևանքով Արարավայրին հարթավայրի և նախալեռնային գործու ցածրադիր հարվածներում կորստի մավազեց ծիրանի բերքը: Այն իհմնականում պահպանվել է Արագածոտնի մարզի Թալինի տարածաշրջանում, Վայոց ձորի և Կոտայքի մարզերի բարձրադիր համայնքներում: Ակնկալվում է մինչև 8 հազար գործու ծիրանի բերք՝ նախորդ տարվա՝ 88,8 հազար գործու դիմաց: Բարձր բերք է սպասվում հացահատիկային, բանջարաբոստանային, կերային մշակաբույսերի, կարտոֆիլի ցանքերից, դեղնենու, խնձորենու, փանձենու, խաղողի այգիներից:

Լարսի անցակետի փակումը որոշակի խոչընդունել է սպեշել հանրապետությունում:

Գյուղատնտեսության կեռասի, կարտոֆիլի, բանջարեղենի որոշ գրեսակների արփահանման գործում: Այդ ընթացքում որպես այլընդունակային ուղի, օգտագործվել են օդային փոխադրումները: Անցակետի վերգործարկումից հետո անարգել շարունակվում է հանրապետությունից պիտուղանքարեղենի արփահանումը: Արփահանվել է 1523 գործու վաղահաս կարտոֆիլ, 343 գործու կեռաս, 168 գործու ծիրան և այլ: Շուկայում որոշ մրգերի ու բանջարեղենի ներկայիս համեմատաբար բարձր գները սեղուային բնույթ են կրում և, առաջիկա 10-15 օրերի ընթացքում, աստիճանաբար կկարգավորվեն: Մասնավորապես՝ ծիրանի գնի որոշակի նվազում սպասվում է հուլիսի 5-ից հետո, լուիկի մարզելի գներով մարդակարարում՝ հուլիսի 15-ից, ապա նաև մնացած պիտուղերն ու բանջարեղենը: Պետք է նշել, որ այսօր մեծ պահանջարկ վայելու վաղահաս կարտոֆիլի մեծածախ գինը կրորու նվազել է և կազմում է 60-70 դրամ, կաղամբինը՝ 60-80 դրամ,

ՀՀ գյուղագնդեսության փոխնախարար Գառնիկ Պետրոսյանը և ՀՀ գյուղագնդեսության նախարարության անասնաբուծության և անասնաբուժության վարչության պետ Աշոտ Հովհաննիսյանը ներկայացրել են ընթացիկ տարվա գյուղագնդեսության ոլորտի կիսամյակային արդյունքները, ներկա վիճակն ու կանխադեսումները:

Վարունգինը՝ 60-150 դրամ և այլն: Հանրապետության մի շարք տարածաշրջաններում վերջին ժամանակահավաքում գրանցվել են կարկարարության դեպքեր (Լոռի, Շիրակ, Արագածոտն), որի հետևանքով արձանագրվել են բերքի որոշ կորուսպներ, սակայն դրանք մեծ ծավալ չեն կազմում և չեն գերազանցում բազմային միջին մակարդակը, ուստի՝ հանրապետության ընթացիկ տարվա ընդհանուր ցուցանիշների վրա էական ազդեցություն չեն ունենա: Ընթացիկ տարում, նախորդ տարվա համեմատությամբ, ակնկալվում է 12.000 - 14.000 հա ցանքաբարածությունների ավելացում, որից շուրջ 6000 հա հացահատիկային մշակաբույսեր:

Անասնաբուծության ոլորտ: Դեռևս 2014 թվականի հունվարի 1-ի դրույթյամբ, նախորդ տարվա նույն ժամանակամիջոցի համեմատությամբ, անասնագլխացանակի անի ցուցանիշները հուսալի նախադրյալներ էին սպեշել ընթացիկ տարում կենդանական ծագման մթերքների արփադրության ծավալներն է զբացեցնում՝ անասնագլխացանակի աճման ցուցանիշներով: Ի դեպ, Զայաստանի հանրապետությունը ԱՊՀ երկրների շարքում առաջին կամ երկրորդ հորիզոնականն է զբացեցնում նաև որոշ կենդանական ծագման սննդամթերքի գներով: Այսպես, 1 կգ տարագրի մսի գներով Զայաստանը զիջում է միայն Բելառուսի Հանրապետությանը, իսկ պանրի ամենացածր գները ձևակրված էն Զայաստանում: Անասնաբուծության ներկայիս վիճակը և զարգացման միջումները թույլ են տալիս փաստել և առաջարկել է ակնկալվել կենդանական ծագման մթերքների արփադրության ծավալների կայուն և գլուխական աճ:

Վերջին տարիներին մեր հանրապետությունում նկատվում են գյուղագնդեսության կենդանիների գլխաքանակի աճի միջումներ, ինչով էլ պայմանավորված է կենդանական ծագման մթերքների արփադրության ծավալների կայուն աճը: Հարկանշական է, որ ԱՊՀ երկրների շարքում Զայաստանի հանրապետությունը, նախորդ տարվա համեմատությամբ, երեք տարի անընդմեջ առաջին կամ երկրորդ հորիզոնականն է զբացեցնում՝ անասնագլխացանակի աճման ցուցանիշներով: Ի դեպ, Զայաստանի հանրապետությունը ԱՊՀ երկրների շարքում առաջին կամ երկրորդ հորիզոնականն է զբացեցնում նաև որոշ կենդանական ծագման սննդամթերքի գներով: Այսպես, 1 կգ տարագրի մսի գներով Զայաստանը զիջում է միայն Բելառուսի Հանրապետությանը, իսկ պանրի ամենացածր գները ձևակրված էն Զայաստանում: Անասնաբուծության ներկայիս վիճակը և զարգացման միջումները թույլ են տալիս փաստել և առաջարկել է ակնկալվել կենդանական ծագման մթերքների արփադրության ծավալների կայուն և գլուխական աճ:

ԻՐԱՎԻՃԱԿ

Արմավիրի մարզի մի քանի համայնքներում լոլիկի և սմբուկի առանձին դաշտերում տարածում է գրել «Ճրագախոր» մոլախորը: Սուլախորը մեծ տարածում ունի ամբողջ աշխարհում և մեծ վնասներ է հասցնում մորմազգի և հացահատիկային մշակաբույսերին:

Օրերս գյուղագնդեսության փոխնախարար Գառնիկ Պետրոսյանը, Արմավիրի ԳԱՄԿ-ի կողմէն և Ալեքսանյանի և ԳԱՄԿ-ի մասնագետների և մարզային լրատվամիջոցների ուղեցությամբ, այցելեցին մարզի Սարդարապատ համայնքի ճրագախորով վարակված դաշտեր՝ գեղում հերքիցիդով պայքարի փորձական միջոցառում անցկացնելու համար: Գ. Պետրոսյանը նշել է, որ նշված մոլախորի դեմքիմական պայքարի արդյունավետ միջոցները խիստ սահմանափակ են և, յուրաքանչյուրի կիրառման դեպքում, լրացնելու ուսումնասիրությունների կարիք է առաջանալ: Ըստ նրա, քանի որ իրականացվում է փորձական պայքար, արդյունավետության մասին խոսելը վաղ է: Պարուն Պետրոսյանը նշել է, որ մոլախորի դեմք պայքարի

ՊԱՅՉԱՐԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է

լուծումներ գտնել:

Սարդարապատի բանջարաբույժները չեն կարողանում արդյունավել լուծում գտնել: Համայնքում իրականացնել

նում զբացվում են բանջարաբույժանին մշակաբույսերի մշակությամբ և գտնում են, որ եթե հարցին լուծում չփրով, մի քանի տարի հետո գյուղագնդեսության կողմից կարարված վերլուծությունների, 2014 թվականի առաջին 6 ամիսների ընթացքում, Զայաստանի հանրապետությունում արփադրվել է շուրջ 407 հազար գործու կաղաք և կամ երկրորդ հորիզոնականների մեջ պահպանում է ավելի քան 5 %-ով, 35 հազար գործու կամ միայն մասնակիությունում է ավելի քան 5 %-ով:

Լինելով վարակված բոլոր դաշտերում և ծանոթանալով իրավիճակի հետ, լուիկի և սմբուկի մշակությամբ զբաղվող հողօգտագործողներին՝ որպես պայքարի հիմնական միջոց, առաջարկվել է անընդհատ արփադրությամբ չի զբաղվի, քանի որ դպրության ներկայությունը միջումները գներում է ավելի քան 5 %-ով, 35 հազար գործու կամ միայն մասնակիությունում է ավելի քան 5 %-ով:

Այնուհետև առաջարկվեց պարփակի կերպով իրականացնել ցանքաշրջանառություն, ուշադրություն դարձնելով ճիշտ գարունում առաջարկված կամ մոլախորի մշակությունը միջումների կայուն և գլուխական աճ:

Սահականուշ Արյան Արմավիրի ԳԱՄԿ

ՊԱՏՄԱԿԱՆՈՐԵՆ ՀԻՄՆԱՎՈՐՎԱԾ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ՝ ԽԱՐԴԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԲՆՈՐՈՒ

**«Նոյզ՝ հողագործ այդ մարդը,
առաջինն էր, որ հող մշակեց և այդի վնկեց։
Նա խմեց դրա գինուց...»։**
Ծննդոց 9/20-21

Հայաստանը պարունականորեն գարգացած, իսա-
ղողագործության հնագույն երկիր է: Խաղողի հայ-
կական սորբերը հազարավոր տարիների պար-
մուլյուն ունեն: Հայկական ավանդական սորբերից
պարուսափառած՝ Սուևկաթ, Արևիկ, Օշական (Մադե-
րայի փիպի), Աշտարակ (Խերես փիպի), Լիկորային
Ուսկեհաղ և այլ բարձրորակ գինիները, ինչպես նաև
կոնյակի շաքր գետակներ, համային հագլանիշների
շնորհիկ, համաշխարհային հոչչակ են վայելում:

Սրանից մուտքավորապես 3 հազար փարի առաջ, ուղարքյան Հայաստանում, Երևանի հարավ-արևմտյան մասում (Կարմիր բլուր կոչվող վայրում) կառուցել են Թեշեբախի քաղաք-ամրոցը, որի չորս կողմում խաղողի և պտղագուռ ոռոգվող այգիներ են մշակել: Քանի որ Հայաստանի բնակլիմայական պայմաններում ինարավոր չէ առանց ոռոգման խաղողի մշակություն իրականացնել, դեռևս հնագույն ժամանակներում, հայ ժողովուրդը սպեղծել է ջրափնտեսական այնպիսի կառուցներ, որոնց նմանը շատ քիչ ժողովուրդներ են ունեցել: Օրինակ՝ ուրարտական շրջանում, մեր թվարկությունից առաջ՝ 8-րդ դարում, Մենուա թագավորի կողմից կառուցվել է Մենուայի ջրանցքը (Շամիրամ-Սու), որի ջրով ոռոգվել են Վան քաղաքի Տոսպ հարթավայրի հողերը: Ուրարտական ժամանակաշրջանում է կառուցվել նաև Դալմայի ջրանցքը, որի ջրով ոռոգվել են Երևանամերձ խաղողի և պտղագուռ այգիները: Արարագյան դաշտում, մեր թվարկությունից առաջ՝ 780-755թթ., Արգիշտի առաջին թագավորը կառուցել է Սարդարապատի մեծ ջրանցքը, իսկ Ռուսա առաջին թագավորը՝ Մ.թ.ա. 720-714թթ., Վան քաղաքից 50 կմ դեպի հյուսիս՝ Թեշի գյուղը, որի ջրով ոռոգվել են Թուանի դաշտավայրի այգիները:

ՍԵՐ հանրապետությունում խաղողագործությունն աչքի է ընկնում բնակլիմայական պայմանների, ճյուղի մասնագիտացման, սորտաշրջանացման, մշակության համակարգի, վագերի վնասման, խփության, ձևավորման, էփի, այգու խնամքի և այլ աշխատանքների առանձնահատկություններով։ Հայաստանը պարտականորեն զարգացած խաղողագործության ամենահինագույն օջախներից մեկն է, որը նաև խաղողի ծագման բնօրանն է:

«Նոյն որ առաջին վազը փնկել է, նույնիսկ գինի էլ է պատրաստել, խմել: Մենք, իհարկե, պատմական դվյալներ ունենք, որ դեռևս հեռավոր անցյալում վայրի խաղողի բազմաթիվ ձևեր ենք ունեցել: Այդպիսիք կան նաև այսօր: Այսպեսից հերկություն. այն երկրները, որոնցում վայրի խաղող կա՝ խաղողագործության սկզբնավորման օջախներ են հանդիսանում:

Հայկական բարձրավանդակը, ընդհանուր առումը
Հայաստանի Ներկայիս փարածքը, Արևմտյան Հայա-
տանը, ինչպես նաև Պարսկաստանը, հանդիսանու-
են խաղողի վազի ծագման և մշակության իսկական
բնօրուն: Այս ճշմարգությունն աշխարհին արդեն ըն-
դունում է», - ասում է Խաղողապետագինեգործութ-
յան գիտական կենտրոնի առաջատար գիտաշխա-
տող, հանրապետության վաստակավոր ագրոնոմ,
գյուղագինեսական գիտությունների թեկնածու,
Խաղողագործության և գինեգործության միջազգա-
յին ակադեմիայի թղթակից անդամ Դերենիկ Սաֆար-
յանը:

Ակադեմիկոս Բ. Պիովրովսկու կողմից, սկսած 1939թ.-ից, Կարմիր բլուրում կափարված պեղումների ընթացքում, հայտնաբերվել են գինու մառաններ՝ 800-1200 լ տարրողությամբ 480 կարասներ, խաղողի վերամշակման գործիքներ և այլն: Իսկ ըստ պրոֆեսոր Ս. Պողոսյանի, Կարմիր բլուրում հայտնաբերված խաղողի սերմերը նման են մեր հայկական, այժմ արդարության մեջ լայն տարածում գտած Ռուսեական հատ. Մսխալի և Գառանահմակ սորտերի սերմերին:

«Հայունաբերվել են որոշ քիշմիշային սորբերի պարուղներ: Իմ եզրակացությունն այն է, որ դրանք եղել են անսերմ խաղողներ: Դրանց մեջ կային կլորավուն՝ փոքր և էլիպսաձև՝ մի քիչ խոշոր պարուղներ: Որոշ երկրների մասնագետներ նշում են, որ քիշմիշային սորբերն իրենց մոտ են ծագել, բայց այն հիմնավորելու համար չունեն իրեղեն ապացույցներ: Մինչդեռ մենք՝ գիտնականներս, վերջին մի քանի փարիսերին, աշխատել ենք քիշմիշային սորբերի և ձևագոյացումների (կը լուների) ուսումնասիրման վրա: Քիշմիշների այնպիսի մեծ բազմազանություն ենք հայդնաբերել, որոնք առանձնանում են մորֆոլոգիական (կառուցվածքային) հավկանիշներով: Ի դեպք, անսերմ սորբերի տորազած պատուների առավելագույն մասնաբերմանը:

**Կություն հայքինաբերել է ակադեմիկոս
Պիովրովսկին», -հավելում է Դերենիկ
Սաֆարյանը:**

Խաղողի վազն արժեքավոր է նրա-
նով, որ մշակվում է համարյա բոլոր
հողերում, բացառությամբ՝ աղակալած
և ճահճակալած հողերի: Խաղողի մշա-
կությունը մեծ հեռանկար ունի զառի-
թափ լանջերում, անապատային, կի-
սաանապատային հողերում, շարժուն
ավագութերում:

Մեր հանրապետությունում, գյուղագիտական ինք գովիճներից հինգում, զարգացած է արդյունաբերական խաղողագործությունը: Այգիների փառածությամբ առաջին տեղում Արարագիան դաշտավայրն է և կից Նախալեռնային, այնուհետև՝ Յոյուսիս-արևել-

յան, Վայոց ձորի և Զանգեզուրի գոտիները:

«Մենք եկել ենք խաղողի երկիրը գեսնելու», -ասում են Հայաստան այցելած բարձրաստիճան հյուրերը:

«Սակավահող մեր հանրապետության դարածքի 29,8%-ը ծովի մակերևույթից բարձր է 400-4000 մետրով, որի մինչև 1400 մ բարձրությամբ դարածքներն են պիտանի խաղողի վազի արդարական մշակության համար։ Ըստ որում, խաղողագործության համար պիտանի հողագործածքները հիմնականում գտնվում են կիսաանապատային գոլորում, որպես անբավարար է մշանոլորդային գոլորումների քանակը (250-300 մմ),»,- ասում է Դերենիկ Սաֆարյանը:

Հանրապետությունում առկա է 17465 հա խաղողի այգի, որից՝ բերքադրու հասակում է 16065 հա: Տեխնիկական սորտերը կազմում են ընդհանուր փարածքի շուրջ 60-65%-ը: Սեղանի սորտերի փարածքներն առաջիկայում կհասնեն 20%-ի: Մասնագետների գնահավամբ, հանրապետությունում խաղողի այգեփարածքների ավելացման միջում կա, ինչը պայմանավորված է գինեգործության զարգացումով:

Իսկ արդահանման ծավալների ավելացմանը զուգընթաց, ընդլայնվում են նաև խաղողի սեղանի սորտերի այգեպարաճքները: Այդ նպատակով փնկվում են հիմնականում փոխադրունակ և պահունակ սորտեր:

Այլ Կերպ ասած՝ մենք ոչ թե նոր ենք սկսել զբաղվել խաղողագործությամբ, զարգացնելով դժվարացնելու այդ ճողով՝ փորձել աշխարհին ինչ որ փաստարկներ ապացուցել, այլ՝ պարզապես, վերականգնում ենք և նորովի զարգացնում մեր վաղեմի, պարմականորեն հիմնավորված ավանդույթը։ Ի վերջո, աշխարհական ծան ջրհեղեղից հետո, Նոյր Արարափ լեռան ստորոտում դժվարացնելով խաղողի առաջին վագրը...

1716 Ushwamali

ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ

ՊԱՆՐԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ՝ ՍԻՐԵԼԻ ԵՎ ԵԿԱՏԱԲԵՐ ԶԲԱՂՄՈՒՆՆՔ

Արթուր Քոչարյանը պանրագործությամբ սկսել է զքաղվել 2007 թ.-ից: Սկզբում պանիրն արտադրել է փնային պայմաններում: Սկսել է օրական 40 լիիր կաթը պանիր դարձնելուց, իհմա ծավալը դրանից գգալիորեն ավելի է՝ օրական մոտ 300 լիիր: Պանիրի արտադրությունից բացի, Արթուրը փոքրիկ խանութ ունի Ապարանում: Սակայն խանութի առևտորի ծավալը դժվար է մեծանում:

Տարեկան միջին արդյունքը է 50 տոննայից ավելի կաթնամթերք՝ պանրի դեսականի, կարագ, թան և այլն: Նոր պեխնոլոգիա է մշակել՝ պանիրը կրիավորում է 1 կիլոգրամանոց կտրոներով և պահում: Ասում է՝ այդպէս պանիրն աղի ավելի լավ է «ուրում» ու ավելի երկար է պահպանվում: Ցանկանում է ընդլայնել գործը՝ կառուցելով նաև պահեստ, որպէսզի կարողանա արդարանքն ավելի երկար պահպանել: «Կաթնամթերքից միայն պանրի արդարությունն է ձեռնփու, մնացածից եկամուսք գրեթե չկա, մանավանդ՝ թանից, միայն դանաշանքն է մնում», - ասում է Թթւարանը:

Պանրագործությամբ զբաղվում է ծնողների և կնոջ հետ: Երեխաները դեռ փոքր են: Սակայն Արթուրը դեմ չէր լինի, եթե Նրանք էլ հետպահյում շարունակեն իր գործը: «Ինչու՞ ընկնել դռնեդուռ՝ աշխարհանք փնտրելով: Ավելի ձեռնփու է սեփական գործն ունենալոր»,- ասում է նա:

ՄԱՍՆԱԳԵՏԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ԽԱՂՈՂԻ ԱՅԳԻՆԵՐՈՒՄ ՔԼՈՐՈՇԻ ԴԵՍ ՊԱՅՔԱՐԻ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ

Քլորող բազմամյա մշակաբույսերի ամենապարածված, ոչ վարակիչ հիվանդությունն է: Հափկապես շատ է դարածված կարբոնաֆային, մեխանիկական ծանր կառուցվածք ունեցող հողերում: Քլորող մեծ վնաս է հասցնում բանձենուն, կեռասենուն, խնձորենուն, դեղմենուն, իսկ վերջին բարիներին՝ նաև խաղողենուն:

Քլորողի առաջացման պայմաններն ու արդարակայիման ձևերը փարբեր են: Եվ որպեսզի պայքարը դրա դեմ լինի ճիշտ և արդյունավետ, անհրաժեշտ է պարզել հիվանդության պահճառները: Հիմնականում դա ազդուի անբավարարությունն է, որի պահճառով գեղի է ունենում պարագաների և խաղողի աճի դաշտում, մասնաւոր պարագաների և խաղողի աճի դաշտում, մասնաւոր պարագաների առաջացում: Խաղողի վազի ցածր շվերը և, հափկապես, դրանց ներքևի գերեները սկզբում թույլ դեղնում են, հետո դեղնությունը փարածվում է դեղի շվերի մասերը, ընդունում ծայրերի շվերը համարյա միշտ կանաչ են մնում: Բույսն իր ավելի մեծահասակ գերեներից ազդուի ուղարկում է երիտասարդ, աճող մասերին: Շվերը կորցնում են ճկունությունը, կանաչ գույնը ունեցողները շուրջ են փայտանում, ընդունում կարմրագործավուն գունավորում: Ազդուի խիստ անբավարարության պահճառով գերեները, նույնիսկ, կարող են թափվել:

Պարզ է և հասկանալի, որ խաղողի վազի հիվանդության դեմ արդյունավետ է պարարտացումն իրականացնել ազդուական պարարտանյութերով:

Երկրորդ պահճառը պայմանավորված է ծանր կավային հողերում ջրի ավելցումնով, լճացումով և հողում օդի անբավարարությամբ: Այս դեպքում վազը և շիզը դեղնում են ամբողջությամբ: Ասիրածեշտ է կարգավորել ոռոգումները, կանխել վազերի փակ ջրի կուտակումը, լճացումը, փիրեցնել միջամտության փարածությունը:

Քլորող կարող է առաջանալ նաև գրունքային ջրերի բարձր մակարդակից:

Քլորողի մեկ այլ պայմաններից մեկը՝ հողում երկաթի, ավելի ճիշտ՝ մափչելի երկաթի պակասությունն է, հողի բարձր կարբոնաֆացումը, որի հետևանքով հողում երկաթը հաճախ բռվասի համար անմափչելի է դառնում: Երկաթային քլորողի՝ հողում մափչելի երկաթի անբավարարության հետևանքով, գերևաները գունաթափվում, դեղնում, սպիտակում են, որը շատ հաճախ նկարվում է բռվասի շվերի ծայրերի գերեների վրա: Այս դեպքում շվի ներքևի գերեները և դեղնած գերեների ջրերը կարող են կանաչ մնալ:

Ուժեղ զարգացած արմագային համակարգ ունեցող խաղողի վազերը սովորաբար ինքնուրույն՝ առանց միջամտության, կարող են բուժվել այս դիմաց քլորողից՝ շնորհիվ արմագային կողմից անջատվող թթուների, որոնց հետևանքով հողում անմափչելի երկաթը ձևափոխվում է ավելի մափչելի միացությունների: Կարբոնաֆային հողերում քլորողի դեմ պայքարելու համար հողի միայն երկաթ միքսելը քիչ արդյունավետ է, ուստի, հարկ է խաղողի վազի ընի մոտ, 50-60 սմ շառավղով և 20-30 սմ խսորակամբ, հող միքսել երկաթի սուլֆատ /100-150 գրամ/ կամ երկաթի խարդարձ և անպայման ավելացնել 60-100 գրամ աղացած ծծումբ:

Արդյունավետ է նաև այգեացից հետո, մինչև բողոքների ուռուսումը, այգին սրսկել երկաթարձասափ 10, իսկ վեգետացիայի ընթացքում 0.1-0.2 % լուծույթով:

Նկարվել են դեպքեր, երբ քլորողը զարգացել է բորդոյան հեղուկի անհաշվենկապ, անփեղի շատ օգտագործումից, այս դեպքում ևս պղինձը նպաստել է երկաթի մափչելիության նվազմանը:

Վերը նշված միջոցառումների հետ անհրաժեշտ:

Է հողը պարարտացնել ոչ միայն ազուրական, այլև՝ ֆուֆորական պարարտանյութերով, որոնք նպաստում են արմագային համակարգի զարգացմանը: Արդյունավետ է կոմպլեքտող պարուասպուկի կիրառումը, որը պարունակում է ազուր, ֆուֆոր, երկաթ, ցինկ և այլ միկրոտարրեր: Կոմպլեքտունը կարելի է դրա ինչպես մնուցման, այնպես էլ՝ սրակման եղանակով: Սրակման համար պարուասպուկում է կոմպլեքտունի 0.25% լուծույթ, կարելի է սրսկել 2-3 անգամ, 15-20 օր ընդմիջումներով: Պարուասպուկի ծախսի նորման 2.5կգ/հա է, աշխատանքային հեղուկի ծախսը՝ 1000 լ/հա:

Քլորողի դեմ արդյունավետ է նաև կենսահումուսի կիրառումը, որը հարուստ է օրգանական, անօրգանական նյութերով, խթանիչներով և, բացի այդ, բարելավում է հողի ֆիզիկական հավաքությունները:

Ալֆրեդ Գրիգորյան
Կենսաբանական գիտությունների թեկնածու

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

ԿՈՌԵՐԱՑԻՎԻՎԻ ՀԱԶՈՐՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏՈՂ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԸ

Գյուղագործության կոռուպտիվական կոռուպտագիւմները կարող են կազմակերպվել ցանկացած կերպ: Չկա որևէ «դեղագործության» մոդել կամ կառուցվածք, որովհետ փարբեր երկներում առկա են դրստեսական, հասդարակարգային /ինստիտուցիոնալ/, սոցիալական և իրավական պայմանների բազմաթիվ փարբերություններ:

Ամենապարզ սահմանմամբ՝ կոռուպտագիւմը ապրանքներ և ծառայություններ արդարելու և մարդակարարելու նպագակով կամավոր սկզբունքով սրեղծված դրստեսական միավոր է, որի անդամներն իրականացնում են կառավարումը և համագետության առաջացած ոխներն ու շահույթը:

Ցանկալի դրստեսական և սոցիալական պայմանների հասնելու համար կոռուպտագիւմների ունեցած ներուժը պետք է օգտագործել անդամների կարիքները բավարարելու նպատակով:

- Կոռուպտագիւմը պետք է դրստեսելի և շոշափելու օգուտիներ ապահովի իր անդամների համար:

- Կոռուպտագիւմը պետք է ունենալ դիմամիկ, փորձառու և դեկավաներ, ովքեր ի վիճակի են պլանավորելու և իրականացնելու բիզնես քաղաքականություն:

- Կոռուպտագիւմի կառուցվածքը և կառավարումը պետք է համապատասխանի անդամների հմտություններին և ունակություններին: Եթե անդամների իրազեկությունը, կարողությունները և շահագործությունը շատ թույլ են, ապա բարդ կառուցվածքային կոռուպտագիւմի մասին խոսելն անհմասք է:

- Կոռուպտագիւմի անդամները մասնակցում են և որպես սեփականադրեր, և որպես օգտվողներ: Կոռուպտագիւմի անդամներն ունեն կոռուպտագիւմի նպագակությունների կայացմանը, ինչպես նաև վերահսկման և գնահարման գործությունները կայացնելու իրավականացնելու մասնակցելու իրավունք և պարագաների գործությունները պահպանության ու ապահովագործության ուղղակից պարագաների գործությունները: Անդամներն ուն որոշում, թե իրենց ինչ ծառայություններ պետք է մաքրուի կոռուպտագիւմը: Պետք է բավարար շարժադիրներ լինեն, որպեսզի անդամներն իրենց սեփական ռեսուրսներով պարագաներ գործադրություններում առաջանական դառնաւություն ունենալ են ապահովագործության ուղղակից պարագաների գործություններում:

Մեկնարկային փուլում կարևորվում է առաջնորդությունը կարկանդական կամ կարկանդակամամածային անդամների միջակային փոխանակամածային անդամների թե՛ շահերի, և թե՛ կարիքների առումով: Կոռուպտագիւմը զարգացման համար ապագա անդամները պետք է հասկանան և ընդունեն բիզնեսի սոցիալական և դրստեսական սկզբունքները կոռուպտագիւմի կարգման կամ այլ ուսուրմների ավելի լավ օգտագործման միջոցով, ինչպես նաև՝ բաժանելով ֆինանսական բեռն ու կառավարելով ուսկը: Արքադրական գործունեությունը պետք է լինի վնասապես կենսունակ, նաև կոռուպտագիւմը պետք է շուկայում լավ դիրք զբաղեցնի, որպեսզի կարողանալ մրցակցել համանալ ապրանքներ ու ծառայություններ առաջացնելի հետ:

Տեխնիկակիրստեսական հնարավորությունը - Անհրաժեշտ է պարզած կերպով գնահարել բիզնեսի փեխնիկակիրստեսական հնարավորությունները: Պետք է վերլուծել հնարավոր ոխսկերը, հարկապես՝ փեխնուղական, քաղաքական, կազմակերպական, ֆինանսական, շուկայական ոխսկերը և մշակել դրանք հայտահարելու և կառավարելու ու ազգային պարագաների առաջանական անդամների գործադրարար ծրագիրը, որն արդարացնի կազմակերպարտիվային թե՛ երկարաժամկետ, և թե՛ կարճաժամկետ փեխականը: Պետք է շահագործական անդամները նաև կառուպտագիւմը պահանջություն ունենալ են ինքնարդար անդամների պահանջությունների մասին կայացնելով ոչ ակտիվ օգտվողներ են: Պաս

5 ፩ የጊዜያዊነትዎችና የሚገኘበት

ԿՈՌԵՐԱԿԻՎԻ ՀԱԶՈՐՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏՈՂ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ

**Ֆինանսավորում /Կապիկալ/ - Նորասրեղծ կոռ-
ակտավորական սովորաբար պահանջում են որոշակի**

Դրամական միջոցներ: Դրանք կարելի է ապահովել երեք աղյօւրներից՝

- անդամների ներդրումներ,
 - փոխառություններ,
 - դրամաշնորհներ:

Կոռապերափիվի գործունեության մէկնարկային փուլում առավել կարևոր աղբյուրն անդամների կողմէց Ֆինանսավորումն է: Անդամների կողմէց բավարար Ֆինանսավորման պարագայում ավելի հեշտ կլինի Ներգրավել լրացուցիչ արդարքին Ֆինանսավորում, ինչպես օրինակ՝ վարկեր: Հաճախ դժվար է լինում բավականաչափ ֆոնդեր հայթայթել բացառապես միայն անդամներից: Հնարավոր մարդարարավերներից մէկը կարող է լինել այն, որ ակնկալվող ֆինանսական հավույցները սկացվում են միայն որոշ ժամանակ անց, երբ կոռապերափիվը լիարժեք գործում է և շահույթ սպանում: Սրա համար կարող են դարիներ պահանջվել: Այդ իսկ պատճառով անդամները պետք է կամքի ուժ ունենան հետաձգելու իրենց ներդրումների դիմաց շահույթ սպանալու սպասելիքները և սկացվող օգուտներն առավելապես ուղղորդեն կոռապերափիվի զարգացմանը: Անդամներին կարելի է քաջալերել, որ ավելի մեծ ներդրումներ անեն կոռապերափիվի գործունեության այն ոլորտներում, որինք իրենք փեսնում են իրենց ապագա շահույթը: Կոռապերափիվը կարող է փոխառու միջոցներ վերցնել առևտրային բանկերից և վարկային կազմակերպություններից: Ընդ որում, փոխառու միջոցների թույլագրելի կամ ցանկալի չափը կախված է այն բանից,

թե անդամներն ինչ ոխակ են վերցնում կամ ինչ չափի սեփական միջոցներ են ներդնում: Որպես կանոն, անդամների կողմից ներդրվող սեփական կապիտալը պետք է կազմի պահանջվող ընդհանուր կապիտալի առևտնագույն կեսը: Իհարկե, կոռպերաֆիվները, սովորաբար, այս ցուցանիշին համանում են գործունեության մի քանի դրական ընթացքում: Յոդի, 2Ենքերի կամ սարքավորումների համար անհրաժեշտ ֆինանսավորման որոշակի մասը սովորաբար կափարվում է երկարաժամկետ վարկերի միջոցով: Յիմնական միջոցների ձեռքբերման համար Վերցվող վարկերի չափը կախված է մի շաք գործուներից: Կոռպերաֆիվի ղեկավարությունը պետք է փնտիրի երկարաժամկետ վարկերի դրաբեր աղյուրներ և ընդունի այն աղյուրը, որը կարող է դրամադրել կոռպերաֆիվին լավագույնս բավարարող պայմաններով ֆինանսավորում:

Կազմակերպական կառուցվածք: Իր ապահով-ներին հասնելու համար, միջավայրում և առկա շու-կայական պայմաններում կոռպերափիլը պետք է առավել գործնական և արդյունավետ ձևով ընդորի և զարգացնի իր կազմակերպական կառուցվածքը։ Կազմակերպական կառուցվածքի և բիզնեսի մեթոդ-ների համապարփակ նմուշներ չկան։ Դրանք որոշում են անդամները։ Յուրաքանչյուր կոռպերափիլը պետք է մշակի իր ինքնավար կառուցվածքը՝ կախված կազ-մակերպության առևտուրային նպատակներից և շու-կայի պայմաններից։

**Գյուղապնտեսության աջակցության
համրապետական կենտրոն**

ԽՈՐՀՐԴԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԱՐԵՎՈՐ ԹԵՄԱՆԵՐ ԵՎ ՀԱՍԿՊԱՏԱՍԻԱՆ ՊԱՐՁԱԲԱՆՈՒՄ

Ապահովով իրավունքը էսո գյուղունիքի առաջնապարփ սահսագելիսը:

Արագածոտնի ԳԱՄԿ-ի և ԳԱՅԿ-ի կազմակերպած համարեղ միջոցառմանը Ներկա էին ԳԱՅԿ-ից Ա. Դայրապետյանը, իրավունքած մասնագետներ՝ Ագրուրեխնոլոգիայի գիտական կենտրոնի վայորեն, գյուղագործության գիտությունների թեկնածու Ա. Սահակյանը, Մննդի անվանգության ոլորսի ռիսկերի գնահատման և վերլուծության գիտական կենտրոնի առաջարքար գիտաշխատող, կենսաբանական գիտությունների թեկնածու Ա. Գրիգորյանուն:

Խորհրդադպական համակարգի արդյունավետության բարձրացման նպատակով, ԳԱՀԿ-ի ուսուցման և նորարարական ծրագրերի բաժնի ու Արագածոտնի ԳԱՄԿ-ի կողմից, բարձրացված թեմաների շրջանակներում, նախապես մշակվել էին փեղեկադպական և խորհրդադպական թերթիկներ, որոնք դրամադրվեցին մասնագետներին:

Արդյունաբերից գործ էին նաև համայնքապետերը, որոնք ներկայացրին իրենց համայնքներում առկա գյուղուղորդի խնդիրների մասին:

Գյուղական լատերալ սահման:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

ՊԱՐԵՆԱՅԻՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԵՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Վերջերս Արմավիրի մարզպետարանում դեղի ունեցավ հանդիպում «Հարավային Կովկասում փարածաշրջանային պարենային անվտանգության բարելավում ազգային ռազմավարության և փոքրածավալ արդադրության միջոցով» փարածաշրջանային քառամյա ծրագրի պատճինագրուների հետ: Յուրաքանչյուր պետության համար պարենային անվտանգությունը սերպորեն շաղկապվում է երկրի սոցիալ-քայլական կայունության ու փնտեսական քաղաքականության հետ և, ռազմավարական առումով, շար կարևոր է և դիմարկվում է իրեն անվտանգության գործոն: Հայաստանում ծրագիրը ֆինանսա-

Պարենային անվանգության ծրագրի համակարգող՝ Ալեքսեյ Պետրոսյանը համառոր ներկայացրեց ծրագրը: Ըստ Նրա՝ Մշակվել են փարածաշրջանային քառամյա ծրագրեր, որոնք միաժամանակ իրականացնայասրանում, Վրասրանում և Ադրբեյջանում:

Նի սննդի փեղական արդարությունը:
Հանդիպմանը մասնակցում էին ԳԱՄԿ-ի, մարզային և փեղական ինքնակառավարման մարմինների, գյուղատնտեսական կոռուպտերափոխմերի, բանկերի, մարզում գործող հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ:

Մերկայացրեց օրագոր փորձագել Ասամիս Աղազարյանը: Նա ներկաների ուշադրությունը հրավիրեց հիմնական պարենամթերքների սպառման, պարենային ինքնապահովման և ապահովման մակարդակները ՀՀ-ում: Ներկայացնելով արդի հողօգտագործումը՝ նա նշեց, որ այսօր գյուղաշուն ունի շուրջ 340 հազ.

յուստիր Արքայացուցիչներ:

Իոդադարածքներն ու անասնագլխաքանակը:

Ըննարկված հարցերի 2թանակում Ներկաները նշեցին, որ պեսք է ուշադրություն դարձնել ոռոգման համակարգի գործունեությանը, որը հնարավորություն կտա անհրաժեշտ քանակությամբ և ճիշդ ժամկետներում հողօգտագործողներին ապահովել ջրով, աջակցել գյուղավանդեսական փարբեր կոռպարագիվ։ Ների սպեհծման գործընթացին, ինչպես նաև՝ գյուղմթերքների արդարանմամբ ու վերամշակմամբ զբաղվող ընկերություններին արդիություններ դայ ուն:

Սահմանուշ Արոյան
Արմավիրի գլուխ

ՄԻԶԱՅԱՆԴՐ

ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՎՈՂ ԷՆԵՐԳԵՄԻԿԻԿԱՅԻ ՉԱԲԱԹ ԵՐԱՆՈՒՄ

Այդպես էր կոչվում Երկօրյա միջոցառումը, որ կազմակերպվել էր Սոսկվայի տանը՝ «Վերականգնվող Էներգետիկայի հիմնադրամի» ու ՀՀ Էներգետիկայի և բնական ռեսուրսների նախարարության կողմից: Այն նվիրված էր արդի Էներգետիկայի Երկու կարևորագույն խնդիրներին՝ Էներգիայի խնայողության ու վերականգնվող Էներգետիկային: Այն ցույց փակեց նախորդ՝ մուտքավորապես մեկ և կես դասնամյակներում ձեռք բերված թեկուզ համեստ, բայց դրական արդյունքը: Բացի ցուցահանդեսից, որով բացվեց միջոցառումը, ուր Ներկայացված էին նշված Երկու Ենթաբնագավառներին վերաբերվող նյութեր, սարքավորումներ և գեիննոլոգիաներ, ընդհուած մինչև բնակելի դարածքները ջերմությամբ և էլեկտրականությամբ սպասարկող հայրենական արքադրության գրեթե մարդէլի սարքեր: Միջոցառման առաջին օրը Նվիրվեց Էներգախնայողությանը, իսկ Երկրորդը՝ Էներգիայի վերականգնվող աղյուրներին և դրանց զարգացման հեռանկարներին:

Ծափ փապավորիչ էին հիմնադրամի կողմից իրականացված կրթական և առողջապահական ձեռնարկությունների շերմամեկուսացման ծրագրերը: Եթե միջինում մեր շենքերն ունեն շերմամեկուսացման միջոցով շեռուցման արդյունավելության բարձրացման 30-35% հնարավորություն, ապա կան դպրոցներ, որոնք իրենց բյուջեյի 90-95%-ը, մինչ այդ ծրագրերի իրականացումը, ծախսում էին շեռուցման վրա (համեմատության համար ասենք, որ միջին ընդունիքը նույն նպատակների համար ծախսում է իր բյուջեյի 30%-ը): Նման ծրագրերի իրականացումը բարելավեց իրավիճակը. այսօր մի կողմից հիմնադրամին դիմուների ցանկն ընդգրկում է արդեն 260-ից ավելի իրավաբանական անձինք, մյուս կողմից՝ 2ինարարական կազմակերպությունները, որոնք ընդամենը կիրառելով հիմնադրամի կողմից առաջարկվող շինանյութերը, ոչ միայն լուծել են շերմամեկուսացման խնդիրը, այլև 24%-ի խնայողություն են ապահովել: Եվս մի հետաքրքիր փաստ. հիմնադրամի մրցույթը շահած հասարակական կազմակերպությունը 280 դպրոցում դրսական ուսուցումներ է անցկացրել Էներգախնայողության վերաբերյալ: Չնայած, որ դրանք անցկացվել են որպես 7-րդ դասաժամ, այցելությունը ոչ միայն եղել է 100%, այլև դպրոցների կեսից ավելին ցանկություն են հայրենին, որպեսզի դասընթաց-

ՆԵՐԸ ԼԻՆԵՆ ՉԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆ:

Իհարկե, հաջողության գրավականները շաբ են, բայց գլխավորը՝ ճիշտ ընդունած ֆինանսական մէխանիզմն է: Յիմնադրամի փրամադրած գումարը կայացվող էներգախնայողությունների հաշվին սկսում է կուրպակվել և 10 դրամա ընթացքում բանկի միջոցով վերադառնում է նորից հիմնադրամ, ուրի դրան սպասում է հերթական շահառուն: Եվ այդպէս շարունակ:

Երկրորդ օրվա քննարկումները հիմնականում կենդրոնացան «Վերականգնվող Էներգետիկայի ընդլայնման ծրագրերի» (ՎՀԸ) շուրջ, որոնց իրականացման համար Եվրամիությունը՝ Համաշխարհային բանկի համաֆինանսավորմամբ, շուրջ 40 միլիոն դոլար է փրամադրելու առաջին փուլով՝ 40-50 մեգավատ հզորությամբ Փոփովլիքահկարևային կայաններ կառուցելու համար։ Միջոցները հիմնականում վարկային են, մրցութային եղանակով բաշխվող, դրանց մի փոքր մասը փրամադրվելու է դրամաշնորհների ձևով, մյուսը՝ Էներգետիկայի նախարարությանը հեռանկարային թվացող գեղերմալ հետազողությունների համար /Սիսիանի տարածքում/: ՎՀԸ-ը կունենան բազմակի դրական ազդեցություններ՝ ապահովելով էկոլոգիապես մաքուր Էներգետիկա, ուսուրմների անվերջանակիություն, ապագային գյուղական ձեռնախանությունների առաջնային դաշտերի նվազագույն

Այս գաղղող օալիսակի սպազմը և ի վերջո գրոյացում, իսկ ամենակարևոր պետք է համարել լրացուցիչ աշխափափեղերի սրբեծումը, այն էլ՝ մասնագիտացված և լավ Վարձափրվող:

Վերականգնվող Էներգետիկայի դիվերսիֆիկացման վերաբերյալ քննարկումներում հիշարկվեցին փոքր ՀԷԿ-երը, որոնց հարկապես վերջերս էկոլոգիական աղմկահարույց արձագանքները պահանջեցին պարասիանել մի շարք կարևոր հարցի՝ ովք մեղավորը: Բուռն քննարկումների արդյունքում որոշվեց, որ մեղա-

ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ

Գյուղմթերքների արդադրություն

Բերդի փարածաշրջանի Տավուշ համայնքի 12 ֆերմեր՝ 2012թ. աշնանից, ՄԱԿ-ի ծրագրով հիմնեցին ջերմագներ, որոնք փարածաշրջանի վնասության համար նորույթ էին: Նպագակը՝ բարձրորակ գյուղմթերքներով բնակչությանն ապահովելու էր: ՄԱԿ-ը առաջին փարում ապահովեց անվճար սածիլներով, իսկ հաջորդ փարում արդեն վճարովի:

Ֆերմերները սկսեցին աճեցնել լովիկ, ծիծակ, փաք-դեղ, վարունգ, լոբի: Սկզբնական շրջանում եղան դժվա-րություններ թե մշակության, և թե բուժման գործում: Կաթիլային ոռոգումը նույնպես նորույթ էր: Բոլոր 12 ֆերմերն էլ աշխատասեր են, սակայն Արթուր Հովհան-նիսյանը, Արսեն Մարալյանը, Անդրանիկ Գյուրջինյանը, Գարուշ Մաճկալյանը, Վոլոյա Մաճկալյանն առանձ-նանում են բոլորից: Այս անգամ կպարմեմ Անդրանիկ Գյուրջինյանի մասին: Սկսնակ Անդրանիկը գյուղագլո-ւեսությամբ ընդհանրապես չէր զբաղվում. Նա մեքենա-ների վերանորոգման հմուտ մասնագետ է, բայց արի ու դես, որ նա գյուղագննեսության ոլորփում նույնպես հրաշալի մասնագետ է, թե ինչ հոգաբարությամբ է վե-րաբերվում բոյսերին, աննկարագրելի է. հանկարծ մի լո-լիկ մի փոքր որակազրպում է, Անդրանիկն անմիջապես ահազանգում է: Նույնը կարելի է ասել մայրիկի՝ Ռոզա-յի, կնոշ՝ Տիգրանուիհո մասին: Նույնիսկ երեսաներն են անմասցորդ նվիրված ջերմոցային վնասությանը, ինչ կարողանում, կափարում են, միայն թե որակյալ բերք ապահովեն:

Իմ անմիջական օժանդակությամբ, լոլիկի մշակության և բուժման աշխատանքներն ընթացել են բավարար պայմաններում: Վեգեփացիայի ընթացքում նախադեսված բոլոր ագրոմիջոցառումները՝ կաթիլային ոռոգում, քաղիան, փխրեցում, բուկլից, մնուցում, ծերապում, բճափում, շվափում, պայքար հիվանդությունների և վնասափուների դեմ, կադրարվել են նախադեսված ժամկետներում: Մեր գարածաշրջանում լոլիկի, վարունգի, ծիծակի աճեցումը շերմափնային պայմաններում ապահովում է բարձր լինգինական արդյունավետություն:

Բացի Ձերմոցային դրվեսությունից, Անդրանիկն իր ընկանահքի հետ միասին մշակում է նաև 0.8 հա աշխանացան ցորեն, 0.2 հա կարտոֆիլ, 0.2 հա խառը բանջարեղեն, խաղողի այգի, նաև զբաղվում անասնապահությամբ: Անդրանիկն իր իմացածը սիրով փոխանցում է մյուս Ֆերմերներին, նա դարձած է լավագույն, փորձարու առաջուն մորթ են մասնաւուներին:

Իսկ խորհրդապնդությունը՝ մշակաբույսերի մշակության, իհվանդությունների և վնասապուների դեմ պայքարի կազմակերպման, առաջավոր գեխնուղղակիաների կիրառման, փորձի փոխանակման ուղղությամբ, հարստացրել է նաև Անդրանիկի գիրելիքները։ Նա «Ֆերմեր» թերթի մշտական ընթերցողն է, հետաքրքրվում է ԳԱՍԿ-ի բոլոր նորություններով։ Յուսով եմ, մի քանի դարի հետո, Անդրանիկը կդառնա մարզի լավագույն ֆերմերներից մեկը։

ԺՈՂՈՎՐԴՅԱՆ ՇԵՆՍԲՈՒՅՑԱՅԻ

ՆԱՐԴՈՍ ԿԱՍ ԼԱՎԱՆԴԱ

Հնագույն ժամանակներից օգտագործվում է ժողովրդական բժշկության մեջ: Բույսի ծաղկաբույլը, փերկը և ցողունը փոշիացրել և օգտագործել են մոմերի արդարության մեջ: Ասում են, որ՝ նարդոսի, դափնու, վարդի, մեխակի, սուսամբարի, մշկընկույզի խառնուրդը կարող է բուժել ցանկացած հիվանդություն: Այս «մոգական» խառնուրդը լցուել են հափուկ պարկի մեջ և կահել չոր փեղում կամ հագել հիվանդին:

Շրթանաձակակավորների ընդունիքին պարկանող (Labiatae) բույս է, փարբերվում են 25-30 Ենթափեսակ: Բնական պայմաններում աճում է Միջերկրական ծովի ժայռով վայրերի կավավազագային լանջերին, Հնդկաստանում: Հիմքից սկսած՝ խիտ ճյուղավորված է, ծեր, ծաղկակիր ճյուղերը փարածված են անկյան տակ, նոր զարգացող երիքասարդ բազմաթիվ ցողուններն ուղարձիգ են: Ունի մինչև 60 սմ բարձրության հասնող կիսաթփի փեսք: Զարգացման շրջանում փերկի գույնը փոխվում է՝ սկզբից այն մոխրագույն է, հետո՝ կանաչ, դակի երեսից ծածկված է գեղձային մազիկներով:

Պրուլը պարունակում է չորս սև ընկուզիկներ: Մեղրափու բույս է: Նարդոսը բնության մեջ գոյություն ունեցող առավել բուրումնավեր բույսերից մեկն է: Այդ է պատճառը, որ բույսի ծաղիկները չեն օգտագործվում մննի մեջ, իսկ որպես համեմունք՝ հարգի են բույսի նվազ բուրումնավեր փերկները: Մշակովի փեսակներից համեմունք չեն պարունակում: Դեռ չքացված ծաղկաբույլերից սպանում են յուղ, որը մեծ քանակություններով օգտագործվում է օճախի և օճանելիքի արդարության մեջ: Բույսի լավիներեն (Lavandula) անվանումը կապված է նրա հետ, որ ին հոռոմում այն ավելացրել են լոգանքի ջրին: Տնտեսական-արդարութական նախագծերով մշակվում է՝ Ֆրանսիայում, Հունգարիայում, Սլովենիայում, Խորվաթիայում, Օւկրանիայում, Կրասնոդարի մարզում, Վրաստանում և այլուր:

Բազմանում է սերմերով, անդալիգով: Ուշ աշնանը պետք է է կուել փարեց ճյուղերը և ծածկել բույսը, այլ կերպ՝ այն կցրփահարվի: Կիրառվում է չոր, քարքարով վայրերի կանաչապատման համար, կանխում է հողի էրոզիան: Ըստիչ նախագծերով օգտագործում են ծաղիկը, փերկը, ցողունը: Հումքը

մթերում են ծաղկման շրջանում, իյուսում ցոյլունները և չորացնում: Ծաղիկներն ավելի մեծ քանակությամբ եթերային յուղ են պարունակում, դրանք կարելի է օգտագործել ծաղկելուց 7-10 օր անց: Թարմ ծաղիկը պարունակում է՝ մինչև 1, իսկ չորը՝ 3 փոկոս եթերային յուղեր: Արոմաթերապիայում այն օգտագործվում է որպես աշխագունակությունը բարձրացնող, հոգնածությունը նվազեցնող, նյարդային և սիրտ-անոթային համակարգերի աշխագանքը կարգավորող միջոց: Բույսի պարուսպուկները լավացնում են ախտորժակը, հանգստացնում որովայնի ցավերը, նյարդային լարվածությունը, որոշ դեպքերում բուժում անընությունից:

Ունի միզամուղ և մաղմա կեղուկացնող հավակություն: Ծաղկի թուրմը լավացնում է գլխուղեղի արյան շրջանառությունը, կիրառվում են ափամաբուժության մեջ: Լայն կիրառություն ունի նաև նարդոսի մեղրը՝ նվազեցնում է գլխացավը, կիրառվում են միզգրենի, ականջի բորբոքման և աղմուկի բուժման ընթացքում, նվազեցնում է ոսկորների ցավը:

Օժիված է փափկեցնող հավկությամբ, ամրացնում է նյարդերը: Նարդոսի եթերային յուղն ազդեցիկ հակաալերգիկ միջոցներից մեկն է: Այն ուժեղացնում է այլ դեղամիջոցների (բուրումնավեր յուղերի) բուժիչ ազդեցությունը: Անփոխարինելի միջոց է սթրեսի պարճառով առաջացած ալերգիկ ռեակցիայի դեպքում:

Օգտագործման եղանակը

Ճաքարի խորանարդիկի վյա կաթեցնել 5 կաթիլ նարդոսի յուղ: Օգտագործել ըստ անհրաժեշտության՝ գլխացավի, ախորժակի լավացման և այլ դեպքերում: Նարդոսի պարուսպուկները կիրառել միմիայն բժշկի հետ խորհրդակցելուց հետո:

ՀԵՏԱՋՐԵՐԵՐԵ...

Չուն՝ առանց կեղևի

Լիվայում թռչնաֆաբրիկաներից մեկն արդասով մարքեթինգային քայլ է մրածել: Յայֆարարել են, որ սկսելու է առանց կեղևի ձու վաճառել: Գնորդները կարող են առանձին-առանձին ձեռք բերել պաստերիզացված սպիրակուց, դեղնուց կամ պարզապես հարած ծվային զանգված: «Մեզ մով ժամանակակից իրավական սարքավորումներ են ներդրվել: Սպիրակուցներն ու դեղնուցները մեխանիկորեն առանձնացվում են կեղևից, պաստերիզացված և լցվում են դարբեր գարողությամբ փաթեթների մեջ»,՝ պարմել է թռչնաֆաբրիկայի կառավարիչ Գիննաբուժական ժմայիթիա: Նա նշել է, որ նոր արդարանքի համար դեղնուցը հետաքրքրություն են ցուցաբերում հաց ու թխվածք արդարողները, ճաշարաններն ու սրճարանները, որոնք ամեն օր մեծ քանակությամբ ձու են օգտագործում: Յանրային մննի կառուցների համար դեղնուցը,

սպիրակուցն ու ծվային զանգվածը վաճառվելու են 1, 5 և 10 լիդր գարողությամբ, իսկ անհարաների համար՝ 0.5 լիդր գարողությամբ փաթեթներով:

ՅԱՅՍԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

2014 թվականի հուլիսի 28-ին, ժամը 15:00-ին հրավիրվում է Գորիսի «Բերրիություն» բաց բաժնետիրական ընկերության բաժնետիրական ընկերության մեջոցների նոր արտահերթ ժողով՝ բաժնետիրական ներկայացնությամբ: Ժողովը տեղի կունենա ք. Երեւան, Հանրապետության հրապարակ, կառավարական շենք 3 հասցեում:

Օրակարգություն

1. Ընկերության խորհրդի ընտրություններ:

Օրիսի «Բերրիություն» բաց բաժնետիրական ընկերության 34% բաժնեմասի բաժնետիրական գյուղատնտեսության նախարարության լիազոր ներկայացնուցիչ Վ. Սանուկյան

ՃԱՐՈՒԱԿՎՈՒՄ Է

«ԱԳՐՈԼՐԱՏՈՒ» թերթի և «ԱԳՐՈԳԻՏՈՒԹ-ՅՈՒՆ» ամսագրի 2014թ. բաժանորդագրությունը

«Ազգային գրականություն» թերթ

1 առարկա գինը՝	3960 դրամ
6 առարկա գինը՝	1980 դրամ
1 համարիկն՝	120 դրամ

«Ազգություն» ամսագիր

1 առարկա գինը՝	8100 դրամ
6 առարկա գինը՝	4050 դրամ
1 համարիկն՝	1350 դրամ

Ժամանակագրություն իրականացնելու մեջ՝

Գյուղագործական ազգային նախարարության նախարարին կննդրությունը, «Հայկական», «Հայմամուր», «Դրես-Ազգային» կողմանի նույնագործությունը:

ԱԳՐՈԼՐԱՏՈՒ AGRONEWS

Հասցեն՝ Երեւան, Մամիկոնյան 39ա, հեռ.՝ 23-21-02, Փաք.՝ 23-03-80
E-mail: asrc@cln.am կայք <http://www.asrc.am>

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻ
ՀՀ Գյուղատնտեսության նախարարություն
«Գյուղատնտեսության աջակցության
հանրապետական կենտրոն» ՓԲԸ

Տնօրին՝ ԱՐԹՈՒՐ ԱՎԱԳՅԱՆ
Համարի պատասխանատու՝ Լիաննա Շախնազարյան

Տպաքանակ՝ 1100
2 տպագրական մանալ
գրանցման թիվ՝ 01 Մ000226
դրամից՝ 69105
պատվեր թիվ՝ 73
ստորագրված է տպագրության 07.07.2014 թ.
տպագրված է ԳԱՀԿ տպարանում,
Երեւան, Մամիկոնյան 39ա